

potser de l'ar. *māḥim*, *muwāḥḥim* 'malsà, perniciós, enutjós', de l'arrel *wāḥum* 'ser malsà', 'corrompre'. □
1.ª doc.: *amohinar* en català, 1650; en castellà, 1535, 1539.

Apareix primerament en el *DTol.*, crec en l'ed. d'aquella data (si no, 1660, i en tot cas és en la de 1755, però no en la de 1640): «*amohynar*, enfastijar o anujar: fastidio, -idis; molesto; stomachum facere, molestum esse; *amohinar ab paraules*: oplere aures vaniloquentia». També en el pseudo-Boades (c. 1673; 10 «mostrant que stava *amohinat*, axí com l'altra volta», *AlcM*). Lab. 1839: «*amohinar*, cansar, enutjar; *amohinarse*, cansarse *molt* en l'averiguació d'alguna cosa». Alguns escr. Renaix. l'evitaven, però d'altres, no precisament acastellanats (com Pons i Massaveu i V. Ca- 15 talà) no han tingut inconvenient a servir-se'n. En va dir alguna cosa Montoliu, *Est. Univ. Cat.*, 10; el *DOrt.* es resistí a admetre'l, però Ed. Fontserè (circa 1925-30) el reclamava a Fabra, i aquest em digué pel gener de 1931, que calia ja acceptar-lo, tot reco- 20 neixent el manlleu del castellà; i a propòsit d'això em preguntava per l'etimologia, que ell sospitava aràbiga; fou, doncs, ja inclòs en el *DFa.*, per cert sense *-b*, contra les regles ortogràfiques normals.

En castellà és sobretot un mot dels escriptors clàs- 25 sics, si bé ja figura, almenys 3 cops, en el *Menosprecio de Corte* d'Ant. de Guevara (a. 1539, *CIC.*, 61.21), però és sobretot un mot dels clàssics, amb construcció en general reflexiva, i sovint llavors amb un matís bastant semblant al català, com ens mostren sobretot els primers dels exs. següents: «—Vete, que ya me *amohinas* / con tus temores estraños. —Catalina: Fuerza al turco, fuerza al scita», Tirso de Molina, *Bur- 30 lador* III, 184; i més sovint reflexiu: «pusiéronme los huevos y sesos en la mesa, y quando vio la tortilla el glotonazo de mi arriero, dióse a reir, cual solía, con toda la boca; yo me *amohiné*, creyendo que gustaba de refrescarme la memoria, estrañándome el estóma- 35 go», *Guzmán de Alfarache* (ed. Sopena I, 86), «—Moriré sin confesarme, que no ha de pagar ninguno / las penas que yo pasare / —¿Qué más hiciera un gentil? / —Esto que le he dicho baste; / que, por Dios, si me *amohino*, / que ha de llevar las señales / de la cadena en el cuerpo», Tirso de M., *Condenado por desc.* III, xi, p. 164; «—Acabad ya de templar. --- No templaré, que se *amohina*. —Quien templar puede escuchar / sufrirá una medicina», Lope de Vega, *El Mármol de Felisardo*, ed. Acad., xiv, 253a; «aquí fue el gritar del pueblo, aquí el *amohinarse* el tío Alcalde, aquí el desmayarse Preciosa y el turbarse Andrés de verla desmayada», Cervantes (*La Gitanilla*, ed. *CIC.*, p. 110).

La decisió de renunciar a la lluita contra aquest mot, per més que hagués estat un intrús, s'imposava ja als cercles de llengua depurada, que ja l'havien ad- 40 més després d'unes quantes generacions, com ho proven escriptors de la Renaix., molt més respectuosos de la bona llengua, com Oller (només indulgent en obligar-l'hi la seva consciència de narrador, quan cedeix la paraula a certs personatges), que no pas el poc 60

escrupolós Roig i Jalpí, car aquell l'usa ací i allà en *La Papallona* (1883), fidel reflex del pur català de les classes menestrals i petit-burgeses de la Barcelona d'ara fa cent anys: «tu saps que 'l pobre pare, *amohinat* ab lo negoci, no pensava en luxos», «*amohinant-la* ab una tal lletania d'ordres y contraordres, que era impossible de recordar», «no sabia si ells s'havien ficat al teatro, dins de qual vestfbul hi havia una *amohinosa cua*» (pp. 44, 6, 86).

Ara això ho accepta tothom com un fet consumat al qual no és possible de fer cap retoc. Tampoc és possible, però, de dubtar que primer aquest mot havia entrat per una imitació familiar del castellà dels clàssics: essent evident que es deriva de *mohino*, la *-f*- del port. *mofino* ho comprova simplement, i el fet que avui s'hagi antiquat en l'ús comú dels castellans no ens ho pot emmascarar. Interessa de veure que la força expansiva d'aquest mot tan matisat i expressiu, que veiem en acció en els mots planers i elegants dels Cervantes, Tirso, Lope i Alemán, fou alhora causa de la seva entrada pel mateix temps en els altres idiomes romànics més accessibles a la llengua del que va ser un robust i puixant imperi: l'it. *ammoinare* «an- 45 noiare, irritare» es troba en molts importants escriptors del S. XVII (Zaccaria), encara que després eliminat allà per la reacció d'una llengua literària de tan ample i insuperable arrelam, en períodes d'intelligent reacció depuradora, però encara resta en el dialecte romà i el napolità («gravare, affannare»), en el tarentí *ammuinarsi*, irpinate *ammoinarese* «affaccendarsi», ca- 50 labr. *ammujinàrese* id., *ammuinari* «prendersi fastidio, affannarsi» (cf. Rohlfs, *ARom.* VII, 457), Abruzzi *ammuinarsi* «infastidire», sic. *ammuinàrisi*, tant que arribà a fer-se fort en la ciutadella sarda: sobretot campid. *ammuinài*, però també logud. *ammuinare* «aburrir» (MLWagner, *ArchStorSdo.* III, 392; *RFE* IX, 239).

Amohinar no és més que un verb evidentment derivat de l'adjectiu *mohino*, menys divulgat pel món i sense tanta força expansiva, però més antic. El to- 45 pem primer a princ. S. XV, en un atac del diligent versaire Juan A. de Baena: «Johan García, muy ladina / es mi arte que procedo, / e non es, segunt concedo, / tal la vuestra, vyl, *mohyna*, / muy astrosa, fornezina»; ací com encara en Sánchez de Badajoz i fins algun cop en Cervantes és 'infortunat, desgraciat': «un hijo y otro me dio, / y fui tan *mohina* yo / que ambos se los he enterrado», «gente *mohina* y desdichada» (*Quixot* I, xxx, 146). Tanmateix el sentit més clàssic és quasi el d'*amoinat*, de vegades amb un cert matís d'impaciència i avoriment: «llamaba a la puerta de su dama un galán, y ella ya *mohina*, aunque le conosció, díjole que quién era», Timoneda (*Sobremesa*, Rivad. III, 179).

Un matís que a penes era menys corrent per aquell temps, era d'enuig barrejat amb tristesa: si bé Juan de Valdés reconeix l'altre (que així alhora ens dona el testimoni més antic del verb nostre): «tomamos algu- 50 nas vezes *mohino* por desgraciado o desdichado en el juego --- y dezimos que se *amohina* quando toma al-